

prihajali v poštev, ampak se tudi ne naveliča dopolnjevati in piliti lastnih formulacij. Zato odlikuje njegov slog poleg prizadevanja za lep (mestoma sicer nekoliko arhaičen) jezik, tudi kleno izražanje.

Razlog za tako količino neobjavljenih del pa je treba bržkone iskati tudi pri samem jubilanu. Njegova pristna skromnost na eni in veliko zgodovinsko znanje na drugi strani sta izoblikovali v njem izpiljen občutek za to, kaj je z vidika zgodovine res trajnega pomena in kaj ni. Ker je vedno stremel k perfektnosti, se mu je najbrž v trenutku, ko bi moral oddati svoj rokopis v tisk, zdelo, da je še nepopoln, da odpira več vprašanj, kakor pa daje odgovorov, in da je torej bolje, če se njegova objava še malo odloži.

Obsežno in vestno izpolnjevanje pedagoških dolžnosti je jubilanu puščalo le malo časa za udeležbo na raznih znanstvenih zborovanjih, študijskih potovanjih, strokovnih izpopolnjevanjih in podobno. Kljub temu je nekajkrat študijsko obiskal Dunaj, Leipzig, Prago, Bratislavo in Olomouc. Udeležil se je nekaj simpozijev in konferenc ter imel na fakulteti nekaj javnih predavanj.

Jubilant je bil enajst let član Terminološke komisije SAZU v sekciji za pravno terminologijo (od 1963 do 1974). Inštitut za zgodovino države in prava pri Pravni fakulteti v Zagrebu je Beranu leta 1955 podelil značaj člana in zunanjega sodelavca. Delu v fakultetnih organih se ni posvečal in ni opravljal fakultetnih funkcij. Kljub temu je bil zelo angažiran. Do vseh vprašanj, ki so se tikala študija pravne zgodovine ali pravnega študija nasploh, je redno oblikoval pismeno stališče.

Dr. Beran se je upokojil leta 1976. Za svoje delo je leta 1980 prejel odlikovanje reda dela z zlatim vencem.

Ob visokem jubileju mu želimo še veliko zdravih in srečnih let.

Janez Kranjc

Ob sedemdesetletnici Eme Umek

Eme Umek, arhivistka in zgodovinarica, je letos praznovala svoj sedemdeseti jubilej. Rojena je bila 14. aprila 1929 v Ljubljani. Njeni starši (Ema roj. Frankovič in Josip Umek) so pribežali v Ljubljano z Lokve na Krasu po prvi svetovni vojni, ko so ta del Primorske zasedli Italijani. Tudi Ema Umek se ima za Kraševko. Rada ima Kras in ohranja vezi z njim. Posvetila se mu je tudi v nekaterih svojih raziskavah. Nekaj prislovične kraševske trme, o kateri se rada pošali, pa bi najbrž lahko našli tudi pri njej, v njeni delavnosti, doslednosti in vztrajnosti.

Sicer pa je vse svoje življenje preživela v Ljubljani. Po maturi na Poljanski gimnaziji leta 1947 je na Filozofski fakulteti v Ljubljani študirala zgodovino in geografijo. Po diplomi leta 1952 je eno leto poučevala zgodovino na gimnaziji v Kamniku. Septembra 1953 pa se je zaposlila v Državnem arhivu v Ljubljani. Strokovno se je izpopolnjevala na Višjem arhivističnem tečaju v Beogradu, ki ga je organiziral Glavni arhivski svet. Leta 1955 je opravila strokovni izpit za arhivistko, leta 1969 je postala arhivska svetovalka za delo na gradivu od 16. do 18. stoletja, leta 1974 na podlagi ocene strokovnega dela višja arhivistka in leto za tem arhivska svetnica. Po upokojitvi leta 1988 je julija 1993 na Filozofski fakulteti v Ljubljani doktorirala iz arhivistike s tezo *Erbergi in Dolski arhiv*.

Emma Umek je pokazala nagnenje in smisel za delo v arhivu že v študentskih letih. Za svojo odlično, na podlagi arhivskih dokumentov napisano diplomsko delo o Kranjski kmetijski družbi je dobila Prešernovo nagrado za študente. Želela je delati v arhivu in začela je z delom v času, ko skromno število strokovnjakov v naših arhivskih institucijah ni dovoljevalo ozkih specializacij. Opravljala je vsa dela v zvezi z arhivskim gradivom, in to na fondih od 16. do 20. stoletja. Pri tem je pridobila obsežno znanje in je ena poslednjih »splošnih specialistov« v arhivih pri nas. Poleg dela na arhivskem gradivu se je, ko je bilo potrebno, posvetila tudi organizaciji dela v arhivih, gradnjam in drugim tehničnim vprašanjem. Od srede sedemdesetih let je delala na vodstvenih mestih v Arhivu; bila je namestnica direktorja in od leta 1984 direktorica Arhiva. Kot direktorica se je upokojila leta 1988.

Za njen prispevek k razvoju Arhiva Republike Slovenije je leta 1987 prejela visoko državno odlikovanje Red dela z zlatim vencem. Arhivsko društvo Slovenije pa ji je za delo v društvu in za prispevek k razvoju arhivske službe na Slovenskem podelilo priznanji leta 1984 in 1994 ter jo leta 1996 sprejelo med častne člane.

V arhivu je Emma Umek delala na vseh področjih obdelave arhivskega gradiva, od vodenja evidenc do urejanja, izdelave popisov, inventarjev in vodnikov ter prikazov arhivskega gradiva in objave virov. Organizirala in vodila je evidentiranje arhivskega gradiva, pomembnega za zgodovino Slovenije in Slovencev na Madžarskem, v Avstriji in Italiji. Dosti se je posvečala izobraževanju in strokovnemu usposabljanju arhivskih delavcev; pripravljala je predavanja in bila mentorica številnim pripravnikom. V okviru kulturnoprosvetne dejavnosti je pripravljala arhivske tematske razstave s katalogi, predavanja in publikacije o arhivu in arhivskem gradivu ter številne priložnostne prezentacije gradiva in arhivske dejavnosti. Od leta 1975 je v Arhivu vodila oddelek za dokumentacijo in informacije ter uporabo arhivskega gradiva in bila od junija 1984 svetovalka direktorja za koordinacijo in razvoj arhivske službe. Po obnovitvi pogajanj med Jugoslavijo in Avstrijo za izvedbo Arhivskega sporazuma iz leta 1923 je bila od leta 1975 članica ekspertske komisije in je vodila delo jugoslovanskih ekspertov v dunajskih arhivih. Bila je strokovnjak za vračanje arhivskega gradiva iz Italije na podlagi Osimskih sporazumov. Od leta 1975 je bila urednica publikacij Arhiva Republike Slovenije in od leta 1978 do 1985 (prva) glavna urednica *Arhivov*, strokovnega časopisa Arhivskega društva in arhivov Slovenije.

Sredi 70. let je vodila Komisijo za vprašanje šolanja arhivistov, formirano v okviru Arhivskega društva iz vrst univerzitetnih učiteljev in arhivskih delavcev, ki je izpeljala priprave za uvedbo študija arhivistike na oddelku za zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Po uvedbi študija v šolskem letu 1978/79 je začela predavati arhivistiko na prvi stopnji študija zgodovine, od leta 1987/88 pa je imela proseminar v 2. letniku. Od leta 1983 je izpraševalka pri strokovnih izpitih za področje arhivistične dejavnosti za predmet Strokovna obdelava arhivskega gradiva in izdelave pripomočkov za raziskave. V času vodenja Arhiva je vzpodbujala mlade arhiviste za podiplomski študij in pripravo magistrskih del. Na področju mednarodnega sodelovanja arhivov je podpirala študijske obiske in prakso v tujih arhivih, izmenjavo strokovnjakov in vsakršno strokovno sodelovanje. Dala je pobudo in soorganizirala je strokovna srečanja Slovensko-bavarski arhivski dan in srečanje Slovenija-Furlanija, Julijska Krajina.

Od leta 1980 je vodila raziskovalni program za področje arhivskih dejavnosti v okviru Znanstvenega inštituta Filozofske fakultete v Ljubljani. Na raziskovalnem področju je delala predvsem na metodologiji strokovne obdelave arhivskega gradiva, pripravljala je prikaze arhivskega gradiva, študije o posameznih vrstah arhivskih virov (matične knjige, urbarji) in pripravljala vire za objavo s tem posegla na mejno področje zgodovine. Objavljala je tudi zgodovinske razprave in članke. Zanimala jo je predvsem agrarna problematika, promet in izseljenišvo. Rezultate svojega dela je predstavljala predvsem na posvetovanjih Arhivskega društva Slovenije in Zveze arhivskih društev Jugoslavije ter Zveze zgodovinskih društev Slovenije. Pripravljala jih je tudi za objavo.

Bila je aktivna članica Arhivskega društva Slovenije od njegove ustanovitve leta 1954 in še iz študentskih let Zgodovinskega društva Slovenije oz. po reorganizaciji Zgodovinskega društva Ljubljana.

Podrobneje sta delo Eme Umek prikazala Peter Ribnikar (*Kronika* 37/3, 1989) in Jože Žontar (*Arhivi* XII, 1989 in *Zgodovinski časopis* 43/1, 1989) ob njeni šestdesetletnici. Dodam naj le še, da ima jubilejka po upokojitvi zelo obiskana predavanja na Univerzi za tretje življenjsko obdobje, da pa je arhivom ostala zvesta. Je članica Sveta Zgodovinskega arhiva Celje, še vedno je izpraševalka

na strokovnih izpitih za arhiviste, predava na raznih tečajih v Arhivu, je iskana svetovalka v najrazličnejših vprašanjih, ki se tičejo arhivov. Tudi raziskuje in objavlja predvsem s področja gospodarske zgodovine. Zadnje delo, katerega predstavitev je bila ob njeni sedemdesetletnici, je knjiga *Ljubljanski sodniki in župani*, ki jo je pripravila skupaj z Janezom Kosom in Božom Otorepcem.

Ponovim naj za Jožetom Žontarjem in Petrom Ribnikarjem, da je bilo njeno delo zelo »mногоostrano in bogato« in, da je »svoje znanje razdajala inštitucijam in posameznikom.« Ko pa se ob jubileju obude spomini na najino dolgoletno tesno sodelovanje v vodenju republiškega arhiva, vem, da je bilo še mnogo več. Emi Umek je bila urejena arhivska služba in bogat, urejen in opremljen arhiv ter polne čitalnice raziskovalcev cilj, ideal, h kateremu je bilo usmerjeno njeno prizadevanje in njeno delo. To niso bile le »službene zadolžitve«, ampak tudi njeni osebni načrti. Ni ji bilo žal ne prostega časa, ne truda, če je šlo za prispevek k uresničitvi teh načrtov. Bila je dragocena sodelavka.

Ob jubileju ji iskreno čestitamo! Želimo ji zdravja in dobrega počutja in še dosti ustvarjalne volje na področju arhivistike in zgodovine!

Marija Oblak-Čarni